

Hiljainen tieto ja kontekstuaalinen osaaminen kansain- välisessä ammatti- taitokilpailussa

---

Kari Kiviniemi

Yliopettaja, KT

Oulun seudun ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu

kari.kiviniemi@oamk.fi

Helsingin kansainvälisiä World Skills -ammattitaitokilpailuja edeltäneet kilpailut pidettiin Sveitsin St.Gallenissa 19.–22.6. 2003. Artikkeliksi perustuu laajempaan St.Gallenin kilpailujen yhteydessä toteutettuun tutkimukseen (Kiviniemi 2005). Artikkelissa tarkastellaan kilpailijoiden toimintaa tehtävien ja kontekstin hallintaan liittyvien taitojen näkökulmasta, jolloin toisaalta tarkastelun kohteeksi tulee erilaisten ammatillisten rutiinien ja automatisoituneiden toimintamallien merkitys kilpailussa, toisaalta tehtävien ja tilanteen hallintaan liittyvät kontekstuaaliset taidot.

Pääasiallisen kohdejoukon tarkastelussa muodostavat eri kilpailulajeihin osallistuneet 43 suomalaista nuorta. Artikkelissa hyödynnetään sekä Suomen ammattitaitomaajoukkueen jäseniltä kilpailujen jälkeen kerättyä kyselyaineistoa (n=33) että St. Gallenin ammattitaitokilpailujen yhteydessä kerättyä havainnointiaineistoa.

Ammatilliset rutiinit, hiljainen tieto ja toimintareflektio toiminnan perustana

Ammatilliseen osaamiseen liittyy kyky muuttaa toimintaa tehtävän tai toimintakontekstin vaateiden mukaisesti. Asiantunti-

juuteen liittyvä tieto, ajattelu ja toiminta voidaan nähdä siten tilannesidonnaisena. Toisaalta on nähty, että kaikki tieto ei ole tilanteisiin sidottua, vaan tilanteiden välillä voi olla yhdenmukaisuutta. Tämä mahdollistaa tiedon tai osaamisen siirtymisen tilanteesta tai yhteisöstä toiseen (Hakkarainen, Lonka & Lipponen 2004, 138). Samalla ammatillisten rutiinien ja automatisoituneiden toimintamallien merkitys osaamisen perustana korostuu.

Polanyi (1962; 1966) on tarkastellut ammatillisten rutiinien merkitystä hiljaisen tiedon käsitteen avulla. Hänen mukaansa asiantuntijoiden rutiininomaiset toimintamallit automatisoituvat vähitellen ja muuttuvat hiljaiseksi tiedoksi. Välttämättä asiantuntija ei osaa pukea oman työskentelynsä toimintamalleja edes sanoiksi (Polanyi 1966, 4). Vastaavalla tavoin Schön (1983, 60) on luonnehtinut asiantuntijan oppivan työuransa kuluessa vähitellen, mitä erilaisissa työtilanteissa on odotettavissa ja valitsee toimintakäytäntönsä tämän mukaisesti. Samalla toimintaan liittyvä tietämys muuttuu spontaanimmaksi ja automaattisemmaksi.

Ammatillisten rutiinien ohella asiantuntijuuteen liittyy kontekstuaalista osaamista ja tilanneherkkyyttä, kuten Rantalaiho (1997) on asiaa kuvannut. Ruohotie ja Honka (Ruohotie 2003; Ruohotie & Honka 2003, 68-69) ovat puhuneet ammatillista kehittymistä tukevista itsesäätelyvalmiuksista. Ammatillisten itsesäätelyvalmiuksien käsitteen avulla pyritään tarkastelemaan juuri sitä, miten yksilö kykenee tahdonalaisesti hallitsemaan itseään ja tehtävän tekemistä työskentelyn aika-

na. Tällöin keskeiseksi nousee oppijan kyky reflektoida, ymmärtää ja kontrolloida omaa työskentelyään ja tehdä tältä pohjalta tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Ammatillisten rutiinien on katsottu tarjoavan erään perustan tilanteen ja kontekstin vaateiden arvioimiseen. Esimerkiksi Schön on korostanut, että professionaaliseen toimintaan liittyy oleellisesti työsuorituksen aikana tapahtuva reflektio (reflection in action), jonka avulla analysoidaan niitä toimintamalleja, joiden perusteella tehtävää suoritetaan ongelmatilanteissa. Reflektointiprosessin myötä työn sisällöllinen ja teoreettinen hallinta laajenee ja yksilö kykenee toimimaan tarkoituksenmukaisemmin myös uusissa ja yllätyksellisissä tilanteissa (ks. Schön 1983, 4969; Schön 1987, 2529).

Ammattitaitokilpailujen yhteydessä tarkasteltavaksi tulee edellä kuvatun viitekehyksen myötä toisaalta ammatillisten rutiinien ja toisaalta tilannearvioinnin ja ammatillisten itsesäätelyvalmiuksien merkitys kilpailutilanteessa. Siten tarkasteltavaksi tulee esimerkiksi, missä määrin kilpailijat voivat työskennellä kilpailutilanteessa ammatillisten rutiinien varassa ja millä tavoin heidän puolestaan tulee pyrkiä joustavasti säätelemään omaa toimintaansa kilpailutilanteen aikana.

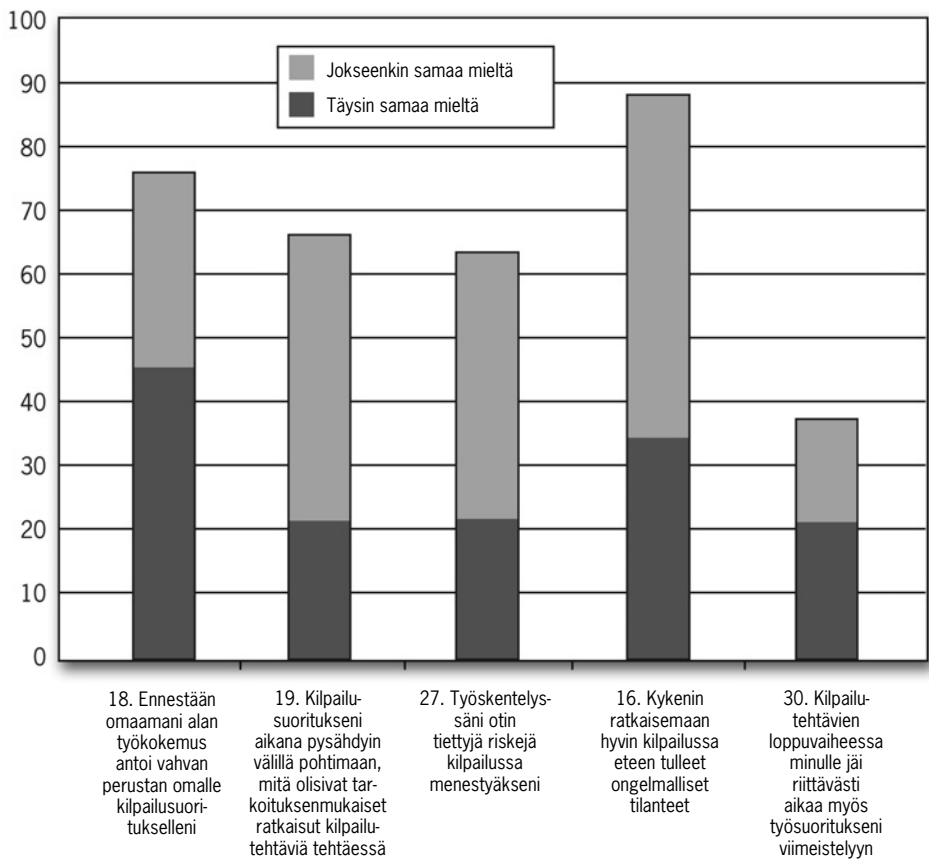
Tehtävien ja kontekstin hallintaan liittyvät taidot kilpailutilanteessa

Kansainväliset ammattitaitokilpailut pidettiin nelipäiväisenä kilpailuna St. Gallenin Olma Centerissä 19. – 22.6.2003. Ammatti-

taitokilpailuissa kilpailtiin kaikkiaan 38 virallisessa kilpailulajissa ja neljässä näytöslajissa. Lajikohtaisten tehtävien kesto oli kaikkiaan 22 tuntia.

Ammattitaitokilpailujen jälkeen suomalaiskilpailijoilta tiedusteltiin heidän näkemyksiään kilpailujen aikaisesta työskentelystä ja heidän kilpailusuorituksiin liittyvistä kokemuksistaan. Kilpailijoiden ammatillista rutinoitumista sivuten kilpailijoilta tiedusteltiin, missä määrin he kokivat aiemman työkokemuksen antaneen perustaa omille kilpailusuorituksille. Myös ajankäytön hallintaa koskeneen kysymyksen voi katsoa heijastavan kilpailijoiden suoritusvarmuutta ja työs-

kentelyn tehokkuutta. Kaikkiaan noin 76% vastanneista katsoi alan työkokemuksen antaneen vahvaa perustaa omaan kilpailusuoritukseen (kuvio 1). Tältä osin kilpailijoiden ammatillisesta osaamistasosta piirtyy kohtuullisen vahva kuva, vaikka muuttujan keskihajonta onkin suhteellisen suuri (kh.1,0). Tarkasteltaessa, miten suomalaiskilpailijat kokivat hallinneensa ajankäytön kilpailutilanteessa, olivat kyselyyn vastanneet sen sijaan kohtuullisen varovaisia arvioissaan. Kilpailijoista vähemmistö (36,4%) arvioi kilpailutehtävien viimeistelyyn jääneen riittävästi aikaa. Myös tämän muuttujan osalta keskihajonta oli kohtuullisen suuri (kh. 1,2).

Kuvio 1. Kilpailijoiden kokemukset kilpailutilanteen hallinnasta.

Kilpailijoiden tilannekohtaista toimintaa arvioitiin kyselyssä muun muassa kilpailusuoritusten harkintaan, ongelmanratkaisuun sekä riskien ottamiseen liittyvien kysymysten avulla. Kilpailijoista useimmat (n. 88 %) kokivat kyenneensä ratkaisemaan kilpailutilanteessa eteen tulleet ongelmatilanteet. Kilpailijat katsoivat myös harkitsevuuden liittyvän kohtuudella omaan toimintaansa kilpailutilanteen kulussa (n. 67 % vastanneista). Vastaavasti kilpailijat katsoivat, että kohtuudella tietty riskin ottaminen kuuluu kilpailun luonteeseen (63 % vastanneista). Viimeksi mainittu seikka kertonee osaltaan kilpailutehtävien vaativuudesta ja siitä, että välttämättä ammatilliset perusrutiinit eivät yksinomaan riitä kilpailussa menestymiseen.

Kisamenestyksen mukaan kilpailijoiden keskinäisiä eroja testattiin edel-

lä mainittujen muuttujien osalta Kruskall-Wallisin varianssianalyysin ja ristiintaulukoinnin avulla. Ristiintaulukoinnin tulokset antavat viitteitä kilpailussa menestymättömien vähäisemmästä työelämäkokemuksesta ja samalla kilpailussa tarvittavien ammatillisten rutiinien puutteesta. Kilpailuissa heikoiten menestyneistä eli alle 500 pisteeseen jääneistä 13 kilpailijasta seitsemän kilpailijaa ei katsonut omaa työkokemuksen olleen etua kilpailusuorituksensa kannalta. Lopuista vähintään diplomitasoon saavuttaneesta 20 kilpailijasta ainoastaan yksi katsoi, että hänen työkokemuksestaan ei ollut etua kilpailussa (Taulukko 1).

Kruskall-Wallisn varianssianalyysin perusteella kilpailuissa parhaiten menestyneiden, diplomitasoon ylittäneiden ja heikoiten kilpailuissa menestyneiden ryhmien välillä oli havaittavista

Taulukko 1. Kilpailijoiden näkemys alan työkokemuksen merkityksestä heidän kilpailumenestykseensä suhteutettuna.

		Kilpailumenestys			Yhteensä
		alle 500 pistettä	diplomitaso	Kilpailijoiden parhaimmisto	
18. Ennestään omaamani alan työkokemus antoi vahvan perustan omalle kilpailusuoritukselleni	Täysin samaa mieltä	4 30,8%	6 54,5%	5 55,6%	15 45,5%
	Jokseenkin samaa mieltä	2 15,4%	4 36,4%	4 44,4%	10 30,3%
	Jokseenkin eri mieltä	3 23,1%	1 9,1%	0 0,0%	4 12,1%
	Täysin eri mieltä	4 30,8%	0 0,0%	0 0,0%	4 12,1%
	Yhteensä	13 100%	11 100%	9 100%	33 100%

Taulukko 2. Eri tavoin menestyneiden kokemukset ajankäytön hallinnasta työsuoritusten viimeistelyvaiheessa.

		Kilpailumenestys			Yhteensä
		alle 500 pistettä	diplomitaso	Kilpailijoiden parhaimmisto	
30. Kilpailutehtävien loppuvaiheessa minulle jäi riittävästi aikaa myös työsuoritusteni viimeistelyyn	Täysin samaa mieltä	3 23,1%	0 0,0%	4 44,4%	7 21,2%
	Jokseenkin samaa mieltä	2 15,4%	2 18,2%	1 11,1%	5 15,2%
	Jokseenkin eri mieltä	0 0,0%	2 18,2%	4 44,4%	6 18,2%
	Täysin eri mieltä	8 61,6%	7 63,6%	0 0,0%	15 45,5%
	Yhteensä	13 100%	11 100%	9 100%	33 100%

sa tilastollisesti melkein merkitsevä ero ($p=0.016$ *) muuttujan 30 osalta. Eri tavoin menestyneiden ryhmien välillä näyttää olevan siten eroja siinä, miten he kokivat jääneen aikaa työsuoritusten viimeistelyyn. Kuvattaessa kilpailijoiden näkemyksiä ristiintaulukoinnin avulla, voidaan havaita että kilpailijoiden parhaimmistosta enemmistö näki itsellään jääneen aikaa kilpailusuoritustensa viimeistelyyn kun taas alle 500 pistettä tai diplomitason saavuttaneista yli 60 % oli täysin eri mieltä kyseisen väittämän kanssa. Kun Pintrich (2000) on eräänä käyttäytymiseen liittyvän itsesäätelyn osa-alueena ottanut esille ajankäytön hallinnan, antavat tulokset siten viitteitä siitä, että kilpailussa menestyneet ovat kyenneet muita paremmin säätämään ajankäyttöään. Toisaalta kyse saattaa olla rutinoitumisen aikaansaamasta toiminnan tehokkuudesta, jolloin työskentelyyn varattu

aika on riittänyt tiukassa kilpailutilanteessa muita paremmin.

Kilpailuissa menestyneillä jäi aikaa työsuoritustensa viimeistelyyn

Tutkimuksessa kerätyn laadullisen aineiston valossa kilpailijoiden omaamat tehtävien hallintaan liittyvät automatisoituneet rutinit näyttivät nousevan kilpailutilanteessa arvoonsa. Kilpailijoiden kesken näytti ilmenevän eroavuuksia esimerkiksi perustyövälineiden käytössä ja hallinnassa. Siinä kuin toisilla kilpailijoilla työvälineiden hallinta tehtävän aikana oli selkeän automatisoitunutta, näytti toisilla puolestaan kiireisen kilpailutilanteen aikana menevän energiaa perustyökalujen etsintään.

Laadullisen aineisto tukee näkemystä siitä, miten kilpailijoiden vankka ammattitaito luo edellytykset kilpailutehtävien ajalliseen hallintaan. Esimerkiksi mekatroniikassa kilpailuissa menestyneiden joukkueiden työskentely näytti perustehtävien osalta tapahtuvan automatisoituneiden toimintakäytäntöjen varassa, mikä samalla heijastui työskentelyn tehokkuuteen.

Mekatroniikassa kilpailutehtäviä työstetään kahden hengen joukkueissa. Eri mailla näyttää olevan erilaisia strategioita sen suhteen, missä määrin asennus- ja ohjelmointitehtäviä ratkotaan yhdessä ja missä määrin joukkueissa on omat eriytyneet ohjelmoijansa ja asentajansa. Suomalaisille näyttääkin olevan tyypillistä yhdessä työskentely. Asioista keskustellaan yhdessä ja eri työvaiheita ja asennustöitäkin näytetään tehtävän usein yhdessä. Myös Saksan ja Etelä-Korean joukkueet toimivat Suomen joukkueen tapaan yhteistyöorientoituneesti.

Sekä Singaporen että Japanin joukkueilla työskentely perustuu työnjakoon. Joukkueilla on selkeästi oma asentajansa ja toisaalta oma ohjelmioijansa. Japanilaisjoukkueen kilpailijat työskentelevät hieman toisistaan erillään. Ohjelmoijan työskennellessä tietokoneen äärellä työskentelee laitteiden asentamisesta vastaava japanilaiskilpailija pääsääntöisesti rakenteilla olevan robotin tai laitteen kimpussa. Käsissään tällä asentajalla on muiden maiden kilpailijoista poiketen ohuet vaaleat työskentelysormikkaat.

Ensimmäisen tehtävän yhteydessä havainnointikierrosta tehdessäni

huomaan, että Japanin joukkuetta ei työpisteensä äärellä enää näy. Joukkue on saanut työnsä päätökseen ja ensimmäisen kilpailutehtävänsä suoritettua. Tulevien kilpailupäivien aikana tämä asetelma toistuu useita kertoja. Japanin joukkue on useimpiin muihin maihin nähden selvästi nopeampi, samoin Brasilian joukkue näyttää olevan usein valmis ennen eri tehtävien määräaika. Monilla muilla joukkueilla puolestaan näyttää olevan vaikeuksia saada tehtävät valmiiksi määräajassa. (*Yhteistyötä ja työnjakoa. Kuvauksessa mainittujen maiden loppusijoitukset Suomea lukuun ottamatta; Saksa 11., Etelä-Korea 10., Singapore 1., Japani 2., Brasilia 5/25. Havainnointipäiväkirjaan 19.6. - 22.6.2003 perustuva kuvaus.*)

Mekatroniikassa menestyneille joukkueille tyypillinen ohjelmoijien ja asentajien selkeä työnjako näytti merkitsevän paitsi ammatillisen osaamisen eriytymistä kilpailijoiden kesken, myös ammatillisen osaamisen rutiinimomaista hallintaa. Varsinaisen perustyöskentelyn aikana joukkueen jäsenten keskinäinen yhteistyö oli vähäistä, mutta eri työvaiheita suunniteltaessa tai törmätessä haasteellisiin ongelmanratkaisutilanteisiin näissäkin joukkueissa yhteistyötä harjoitettiin. Ammatillisten toimintakäytäntöjen rutinoitumista ilmensi muun muassa se, että muista joukkueista poiketen kilpailussa menestyneet joukkueet saivat eri työtehtävät usein valmiiksi huomattavasti ennen määräajan umpeutumista.

Kansainvälisissä ammattitaitokilpailuissa kilpailutehtävät ovat vaativat ja edellyttävät kilpailijoilta ajankäytön hallintaa. Eri kilpailulajeja ja -suori-

tuksia havainnoitaessa oli havaittavissa merkkejä kilpailijoiden pyrkimyksistä nopeuttaa työskentelyään. Usein kilpailusuoritusten aikana ilmennyt työsuoritusten kiirehtiminen lienee ollut merkki kilpailijoiden kokemasta epävarmuudesta sen suhteen, ehtisivätkö he saada kilpailusuorituksensa valmiiksi aikataulun puitteissa. Kilpailun jälkeen tehdyssä kyselyssä ilmeni, että panostaminen työskentelynopeuteen oli useammankin suomalaiskilpailijan osalta tiedostettua. Tämä saattoi heidän oman arvionsa mukaan samalla merkitä tinkimistä työn laadusta. Kilpailijat olivat kilpailun alussa tai kilpailun kuluessa tehneet arvioin tehtävän laajuudesta ja tästä johtuen pyrkineet nopeaan työskentelyyn saadakseen tehtävän valmiiksi ajoissa. Näin kilpailijoiden mukaan pistemenetyksiä ei arviointivaiheessa tullut ainakaan suorituksen keskeneräisyyden vuoksi.

38. Millaiseksi koit kilpailutilanteen ja oman kilpailusuorituksesi? Arvioi siis omia kilpailukokemuksiasi! (Kysely kilpailijoille elo-syyskuussa 2003)

Heti kilpailutyön saatuani tiesin ajan kanssa tulevan tiukkaa, mutta pysyin lähes koko ajan suunnittelemassani aikataulussa. *(Kilpailijan sijoitus: diplomi)*

Kilpailu meni hyvin viimeiseen päivään asti, jolloin tulivat ensimmäiset virheet ja ajanpuutteen takia en kerennyt korjaamaan niitä kunnonla. Oli vai laskettava työn laatua, jotta saisi vain työn valmiiksi ja siten valmiusasteesta täydet pisteet. *(Kilpailijan sijoitus: diplomi)*

Aineiston perusteella osa kilpailijoista teki ajankäyttöön liittyviä strategisia valintoja kilpailutilanteen kulus-

sa. Välttämättä pyrkimys ajankäytön hallintaan ei ole taannut huippumestystä kilpailussa. Tämänkaltainen suhtautuminen kertoo kuitenkin selkeästi pyrkimyksestä työtehtävien ja toiminnan itsesääteelyyn kilpailutilanteen aikana.

Vaikka edellä on painotettu ammatillisten rutiinien ja automatisoituneiden toimintamallien merkitystä kilpailumenestykselle, kaikissa kilpailutehtävissä työskentely ei tapahtua kuitenkaan ammattirutiinien varassa. Moniin kilpailutehtäviin liittyi esimerkiksi erilaisia ongelmanratkaisu- ja vianhaku-tehtäviä, joiden voi osin katsoa edellyttävän työskentelyä myös yllättävissä ja ongelmallisissa tilanteissa. Työskentelytehtävien yhteydessä on tällöin kyettävä tekemään myös tilannekohtaisia arvioita työtä suoritettaessa ja ongelmia ratkottaessa. Tämänkaltaiset piirteet tulivat esille esimerkiksi tietokoneet ja verkot -kilpailulajissa menestyneen suomalaiskilpailijan työskentelyssä. Perustehtävät suomalaiskilpailija teki ripeästi ja rutiininomaisesti. Vaativimpien ongelmanratkaisutehtävien yhteydessä kilpailija puolestaan vaikutti muita harkitsevammalta. Kilpailija näytti säätelevän omaa työskentelytapaansa kilpailutehtävien luonteen mukaisesti.

Tietokoneet ja verkot -kilpailulajissa kilpailijoiden tuli työskentelyn alkuvaiheessa koota mikrotietokone, asentaa koneeseen käyttöjärjestelmä ja sovellusohjelmat sekä asentaa kone lähiverkkoon. Työskentelyn edetessä työskentelyyn kuului myös vianetsintää.

Tullessani ensimmäistä kertaa seuraamaan lajia suomalaiskilpailija

on kokoamassa erittäin tehokkaasti ja nopeasti omaa PC:tään. Vierellä oleviin kilpailijoihin nähden hän poikkeaa työskentelynopeudessa selkeästi edukseen. Kilpailun edessä suomalaiskilpailija puolestaan poikkeaa kansakilpailijoistaan enemmänkin rauhallisuutensa ja levollisuutensa kuin nopeutensa puolesta. Suomalaiskilpailija vaikuttaa välillä erittäin keskittyneeltä ja ehkäpä verkkaiseltakin tarkastellessaan käsissään olevaa tehtäväpaperia. Lieneekö kyse siitä, että kilpailutehtäviin liittyvät perusasiat kilpailija voi hoitaa rutiininomaisesti ja samalla nopeasti. Vaativammissa vianetsintätehtävissä puolestaan edellytetään ongelmanratkaisukykyä ja harkintaa, jolloin kiirehtimisestä ei välttämättä ole myöskään etua? (*Havainnointipäiväkirjaan 19.6. 2003 perustuva kuvaus*)

Esimerkki kertoneekin siitä, miten ammattitaitokilpailuissa eri kilpailutehtävät ovat luonteeltaan ja vaatimustasoltaan erilaisia ja osa kilpailijoista kykenee tekemään myös muutoksia työskentelytapoihinsa tehtävän luonteen mukaisesti. Samalla kilpailutilanteessa näyttää kilpailutehtävien vaativuuden myötä tulevan korostuneesti esiin, miten automatisoituneet toimintamallit vapauttavat kognitiivista energiaa vaativampaan käyttöön, kuten Luoma (2002) on rutiinien merkitystä luonnehtinut.

Pohdinta

Kansainvälisten ammattitaitokilpailujen kaltaisessa kilpailutilanteessa automatisoituneiden toimintamallien merkitys kilpailutehtävien hallinnassa näyttää korostuvan.

Kilpailussa heikoiden menestyneet eivät suomalaiskilpailijoille suunnatussa kyselyssä kokeneet omaavansa samassa määrin työkokemusta kilpailutehtävien kaltaisista työtehtävistä kuin muut ammattitaitomaajoukkueen jäsenet. Kilpailuissa menestyneet hoitavat työskentelyyn liittyvät perustehtävät ammattirutiiniensa varassa. Kilpailuissa menestyneille heidän omaamistaan rutiinointeista toimintamalleista ja työkäytännöistä näyttää kehittyneen Polanyin (1962; 1966) kuvaamaa hiljais-tietoa, joka toimii työskentelyn apuvälineenä. Luovuus ja ongelmanratkaisukyky joutuvat koetukselle vasta vaativampien tehtävien äärellä. Mainitun kaltaiset seikat kertonevat omalta osaltaan erilaisten automatisoituneiden toiminta- ja ratkaisumallien merkityksestä kilpailumenestyksen kannalta.

Automatisoituneet toimintamallit näyttävät tarjoavan myös vahvan perustan ajankäytön hallintaan kilpailutilanteissa. Tutkimusaineisto antaa selviä viitteitä siitä, miten kilpailuissa menestyneiden kilpailusuorituksessa oli muita enemmän ajallista väljyyttä, jolloin kilpailijoilla jäi aikaa myös työtehtävien viimeistelyyn. Toiset suomalaiskilpailijat puolestaan olivat saattaneet joutua tinkimään työsuoritustensa laadusta, niin että kilpailutehtävät olisi saatu ajoissa valmiiksi.

Kun Pintrich (2000) on oppimisen itsesäätelyn yhteydessä nostanut esille muun muassa ajankäytön suunnittelun merkityksen osana itsesäätelyä, näyttää tämänkaltaiset vaateet kohdistuvan ammattitaitokilpailuissa erityisesti henkilöihin, joiden ammatillinen rutiinitaso ei kilpailutehtäviin nähden ole riittävä. Mikäli henkilö omaa vahvat ammatilliset toimintakäytännöt

ajanhallinta ei välttämättä edes nouse sen kaltaiseksi ongelmaksi, joka kilpailijan tulisi kilpailun kuluessa erityisesti tiedostaa. Ammatillisilla huippuosajilla näyttää kilpailutilanteessa olevan siten yksi elementti vähemmän huolehdittavanaan, ajankäytöstä kun ei tarvitse huolehtia samassa määrin kuin kanssakilpailijoiden.

Useissa asiantuntijahaastatteluissa tuotiin St. Gallenin ammattitaitokilpailujen yhteydessä esille, miten eräissä maissa ammattitaitokilpailuihin valmistautuminen voi olla useiden vuosien työn tulosta. Valmennukseen panostaminen ennakoiti myös maiden kilpailumenestystä. Mikäli Suomessa halutaan saavuttaa kansainvälisissä ammattitaitokilpailuissa menestystä nykyistä enemmän, on tähän periaatteessa yksinkertainen ratkaisu: enemmän ja tehokkaampaa lajivalmennusta kansainvälisiin ammattitaitokilpailuihin valituille, enemmän panostusta henkiseen valmennukseen sekä kilpailijoiden totuttaminen työskentelyyn paineiden alaisena ja suurien yleisöjoukkojen äärellä. Tehovalmennuksella kilpailumenestyksen edellyttämää rutiinointumista olisi mahdollista saada siis aikaan.

Suomalaisessa kilpailu- ja koulutusjärjestelmässä tällaisen valmennuksen tarkoituksenmukaisuus voidaan kuitenkin kyseenalaistaa. Voidaan nimittäin kysyä, onko kilpailumenestys mainitun panostuksen arvoista. Onko kilpailijoiden ammatillisen kehittymisen tai työelämän tarpeiden kannalta merkityksellistä panostaa lisäresursseja kilpailutoimintaan tähtäävään tehostettuun maajoukkuevalmennukseen? Nähdäkseni suomalaisessa kilpailutoi-

minnassa tulee edelleenkin painottaa kilpailujen ja kilpailuvalmennuksen koulutuksellista merkitystä. Siten ammattitaitokilpailujen tulee ensi sijassa palvella kilpailuihin osallistuvien ammatillista kehittymistä.

Nykyisinkin kilpailuvalmennus on usein osa ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tähtäävää koulutusta. Samalla kilpailijat voivat olla myös oppisopimussuhteessa valmennusyrikykseensä. Siten kilpailuilla ja siihen liittyvällä valmennuksella on yhteys myös näyttötutkintojärjestelmään. Kokotti (2003) on arvioinut, että tulevaisuudessa Suomessa on tavoitteena kytkeä entistä tiiviimmin ammattitaitokilpailuihin liittyvä toiminta osaksi ammatillista koulutusjärjestelmää. Valmennuksen näkökulmasta kyse on tällöin siitä, miten valmennusta on mahdollista tehostaa oppisopimuskoulutuksen ja näyttötutkintojärjestelmän puitteissa. Kilpailutoiminta ja siihen liittyvä valmennus voi siten olla selkeässä yhteydessä näyttötutkintojärjestelmään, jolloin kilpailuvalmennus ei valmenna nuoria pelkästään kilpailuja vaan myös työelämää varten.

Lähteet

- Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 2004. Tutkiva oppiminen. Järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjinä. Porvoo: WSOY.
- Kiviniemi, K. 2005. Kansainväliset ammattitaitokilpailut yleisten työelämävalmiuksien kehittäjänä. Hämeen ammattikorkeakoulu. Skills-julkaisuja 2/2005.
- Kokotti, H. 2003. Ammattitaitovalmennuksen kehittyminen tulevaisuudessa. Teoksessa H. Kokotti & P. Ruppenon (toim.) Valmennuksella kohti huippuammattitaitoa. Hämeen am-

mattikorkeakoulu. Skills-julkaisu 1/2003, 169-173.

Luoma, M. 2002. Miten organisaation oppimista opetetaan? – Oppivan organisaation metakognitiot. Teoksessa J. Honka, M. Lehtinen & U. Honka (toim.) Ammattikasvatus katsoo tulevaisuuteen. Tampereen yliopisto. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Hämeen ammattikorkeakoulu. HAMK & AKTK –julkaisuja 5, 52-61.

Pintrich, P. R. 2000. The role of goal orientation in self-regulated learning. Teoksessa M. Boekaerts, P. R. Pintrich & M. Zeidner (toim.) Handbook of self-regulation. San Diego: Academic Press, 451-502.

Polanyi, M. 1962. Personal knowledge – Toward a post-critical philosophy. Korjattu laitos. Alkuperäisjulk. v. 1958. Chicago: The University of Chicago Press.

Polanyi, M. 1966. The tacit dimension. New York: Doubleday & Co.

Rantalaiho, K. 1997. Osaamisen luonteesta. Teoksessa J. Kirjonen, P. Remes & A. Eteläpelto (toim.) Muuttuva asiantuntijuus. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos, 246-252.

Ruohotie, P. 2003. Self-regulatory abilities for professional learning. Teoksessa B. Bairisto, M. Klein & P. Ruohotie (toim.) Professional learning and leadership. Hämeenlinna: Research Centre for Vocational Education and Training, 251-281.

Ruohotie, P. & Honka, J. 2003. Ammatillinen huippuosaaminen. Kompetenssitutkimusten avaama näkökulma huippuosaamiseen, sen kehittämiseen ja johtamiseen. Hämeen ammattikorkeakoulu. Skills-julkaisu 2/2003.

Schön, D. A. 1983. The reflective practitioner. How professionals think in action. New York: Basic Books.

Schön, D. A. 1987. Educating reflective practitioner. San Francisco: Jossey-Bass.

